

Peternák Gusztáv: Strigonium Metropolis Hungarie, 1974

Peternák Gusztáv: Bartók Béla 1881–1981 emlékérem, 1981
/ Kodály Zoltán 1882–1982 emlékérem, 1982

Sebő József A BRONZ KÖLTŐJE

LÁTOGATÁS PETERNÁK GUSZTÁV ÉREMMŰVÉSZNÉL

Él Esztergomban egy érmész, akinek bronzba metszett alkotásait csak szűkebb környezete és a mesterség néhány hazai művelője ismeri. A város és a megye közönsége ezidáig sem egyéni, sem csoportos kiállításon nem láthatta műveit.

Találkozásunkig jómagam is csak kőszá híreket hallottam a numizmatika városunkbéli művelőjéről, mígnem egy jóakarója arra invitált: látogassam meg. Családjával az Irinyi utca egyik kis lakásában él. A falak, az állványok és a polcok könyvekkel és különféle műalkotásokkal rakottak. S a kérdésre, hol dolgozik, az egyik szoba sarkát mutatja, amit inkább hobbisároknak vélhetnék, mintsem műteremnek. Ő maga nyugodt, kiegyensúlyozott, szerény ember benyomását kelti, aki szívesen invitál. Rövidesen előkerülnek az érme is. A látogató a sokféleséget látva azt hiheti, valami éremgyűjtővel akadt dolga.

De a stílus árulkodik, mind egy kéz műve. Tucatjával sorjáznak itt a legkülönbélebb alkalmakra készült bronzok, például az Esztergom ezredik évfordulójára – a Magyar Éremgyűjtők Egyesülete megbízásából – készült *Strigonium Metropolis Hungarie* című, a középkori város látképének fantáziarajzával; vagy a „Magyarország első pénzverdéje” feliratú – Szent István dénárjának hátlapjával –, amely a „Lanced Regis” (a király lándzsája) feliratot viseli.

Aztán itt sorakoznak a Komárom megyei éremgyűjtők találkozóira készült medáliák is: a Nagyharsány közelében talált dénár mintázatával díszített (az egyesület 1976-os vándorgyűlése emlékére); az I. Géza király pénzének hátlapjával ellátott (1977), és még folytathatnánk a sort Szent László, II. András vereteinek újraálmódott változataival. De látható itt a 225 éves magyar szénbányászat és a Bartók Béla–Kodály Zoltán kettős rajzolatú emlékérem is, sőt Balassi Bálint, Goldmark Károly mellképe és Bethlen Gábor lovas alakja is egy-egy tenyéryn bronzon.

Számomra talán mégis a legszebb a keszthelyi numizmatikusok felkérésére készült magyar várak sorozat: Csesznek, Szigliget, Tátika, Nagyvázsony, Sümeg – olvasható a legendákon, azaz a köriraton. Példányszámuk rendkívül alacsony: 50-100-200, emiatt e mestermunkák a gyűjtők féltett kincsei közé tartoznak.

Beszélgésünk közben a Magyar Éremgyűjtők Egyesülete évkönyve is előkerül, amely Asszonyi Tamás, Borsos Miklós, Csíkszentmihályi Róbert – és nem utolsósorban Peternék Gusztáv munkáit mutatja be. Sőt! Mint a mutatóból kiderül, a legtöbb alkotással ő szerepel a kötetben. Kérdésemre, miért nem ismerik Esztergomban, csak elmosolyodik.

– *Nem szeretem a feltűnést, a reklámot. Számomra nem kenyérkereső foglalkozás az érmészet, csupán öröm, szellemi szórakozás. Mindig vonzott a feladat: miként lehet egy kis felülettel gazdálkodni.*

– Már a régiek is vallották, költői lelkület nélkül nem lehet érmet csinálni. Honnét a mesterség tudása, szeretete?

– *Pályám messziről indult. 1954-ben, a miskolci műszaki egyetem elvégzése után kerültem Esztergomba, a rejtélyes nevű Sportáru-termelő Vállalathoz. (Akkor az egyetlen repülőgépgyár Magyarországon.) Itt Lampich Árpád és Rubik Ernő mellett dolgozhattam. 1961-ben már mint főmérnök, a Gépipari Tudományos Egyesület helyi elnöke lettem. Mai, divatos szóval élve, innovációs területeken dolgoztam. 1979-ben, mint fejlesztési osztályvezető mentem nyugdíjba – betegségem miatt kissé korábban. S ekkor már volt időm ifjúkori álmaim megvalósítására. Azokat a szakmai fogásokat, amelyeket még az ózdi gyárban lestem el, autodidaktaként továbbfejlesztettem. Térplasztikával például soha nem volt módom foglalkozni, pedig térlátásom többen dicsérették. Először csak negatívba metszettem. Ez a legnehezebb technológiák közé tartozik – a XVIII. századig csak így dolgoztak –, majd, miután lehetőségem nyílt, öntött bronzal is foglalkoztam.*

Peternák Gusztáv: Balassi emlékérem, 1954

- Melyik volt az első érem?
- *Első munkámat „dühömben” készítettem. 1954-ben Balassi Bálint évfordulóját „nagy csendben” ünnepeltük, s én a magam gyönyörűségére idéztem fel a költőt – bronzban. Majd megbízatásokat is szép számmal kaptam.*
- Hogyan, miként kezd egy ötlet kibontásához?
- *A lényeg: szeressem a témát, amiről szólok. Általában valamely évfordulóhoz, eseményhez kapcsolódik. Először rajzban álmodom meg, csak ezt követően kezdek a negatív metszéshez. Ebbe egy idő után úgy beleéltem magam, hogy még papírra is jobbról balra kezdem írni.*
- Van-e valamilyen sajátos „peternáki” vonás?
- *Ahogy vesszük! Érmeim eléggé rusztkusak. Általában a jól kidomborodó ún. „magas” plasztikát kedvelem, a „simát” nem. És a túl szabályos, kerek éremtől is el-elkalandozom néha. Az éremművészet formai-tartalmi megújítására egyébként nem törekedtem.*

- Mi az, ami évek múltán is kemény küzdelmet kíván?
 - *A portrékészítés. Főleg akkor, ha nem ismerem, akit megmintázok. Ilyenkor valakit meséltetek, lehetőleg olyat, akinek az ítéleteire adok. Ha ismerem, szellemileg könnyebben fel tudom építeni a rajzot. Egy szó mint száz: meg kell keresnem az arc mondanivalóját. S ha kell, könyvek tucatjait nézem át: milyen volt egy korabeli katonaoöltözet, vagy milyen a várak ábrázolása a régi metszeteken.*
 - Tervek, célok?
 - *Mást nem kívánok, csak egészségben alkothassak. Újabban a szemem is rakoncátlankodik, most kevesebbet tudok dolgozni.*
- Bátran állíthatom, hogy a szépen metszett érmeik nincsenek „jó” helyen Peternák Gusztávnál. Illő lenne, hogy a város és a megye közönsége is megismerje őket, egy-egy kiállítás során...

(Esztergom és Vidéke, 1987. szeptember.)